

KOROŠKI SLOVENEK

Naroča se pod naslovom
„KOROŠKI SLOVENEK“
Klagenfurt, Viktringer-Ring 26.
Rokopisi se naj pošiljajo na naslov:
Pol. in gosp. društvo
Klagenfurt, Viktringer-Ring 26.

List
za politiko, gospodarstvo
in prosveto

Izhaja vsako sredo.

Stane četrtletno: 1 šiling.

Za Jugoslavijo
četrtletno: Din. 25

Pozamezna številka 10 grošev.

Leto V.

Dunaj, 29. aprila 1925.

Št. 17.

Problemi.

V zadnjem mesecu se je v listih razvila živahna razprava o možnosti rešitve avstrijske republike iz gospodarske in politične mizerije. Vzrok tem razpravam je bila intervencija avstrijske vlade v Genfu, ki je svetu pokazala onemoglost avstrijske uprave in iz katere so sledile senzacijske vesti nekaterih inozemskih časopisov o bližajočem se propadu Avstrije. Tako je poročal nedavno ameriški list „The New-York Times“ o zmešnjavah, rastoči brezposelnosti in bližajoči se katastrofi v Avstriji. Dunajsko časopisje je v odgovor na te vesti prineslo razne ugodne slike iz našega gospodarstva, ni pa moglo prikriti dejstva, da z Avstrijo gre rapidno proti koncu in jo more rešiti edino kakšen večji politični ali gospodarski preobrat. Avstrija sama bo le težko mogla obstati, potrebna bi bila ali priklonitev k Nemčiji ali pa spojitev v kak nov, večji državni ustroj. Prvo, priklonitev k Nemčiji, je Avstriji zabranjeno po mirovnih pogodbah in vsled vedne pozornosti držav male in velike antante. Več odmeva je našel v domačih in inozemskih krogih problem

donavske konfederacije.

Vsaka država stremi za tem, da se gospodarsko osamosvoji. V državi naj bosta zastopana najvažnejša faktorja gospodarskega življenja, industrija in produkcija živil. Če ima država za svoje potrebe dovolj industrije in dovolj živil, je neodvisna od ostalega sveta. Takega gospodarstva v skrajni meri danes nima nobena država. Tako ima Avstrija res vzorno razvito industrijo, a prideluje veliko premalo živil. Zato skuša avstrijske izdelke, ki so ji odveč, zamenjavati za živila, ki jih ima premalo. Tako izvažava avstrijska industrija v Jugoslavijo, uvažava jugoslovansko žito, moko, mast, mleko itd. Sedaj pa je stvar taka, da Jugoslavija sama hoče razviti svojo industrijo in se brani proti ino-

zemski konkurenci z visokimi carinami ali pa uvažava iz držav, kjer so industrijski izdelki vsled večje delavnosti, večjih obratov ali sploh boljšega gospodarskega stanja cenejši, n. pr. iz Nemčije. Avstrijska industrija je torej na vseh straneh zaprta po carinskih mejah ali inozemski konkurenci. Da izginejo te carinske meje in da se upostavi večja gospodarska enota, kjer bi avstrijska industrija lahko prodajala svoje izdelke in konkurirala n. pr. z rajhovsko industrijo, je začela Avstrija propagirati donavsko konfederacijo. Ta „Zveza obdonavskih držav“ naj bi bila nekaka obnovljena Avstro-Ogrska, torej bi obsegala nasledstvene države z novopridobljenimi pokrajinami (Srbijo). Najprej je bil konfederacijski problem mišljen politično, t. j. obdonavske države bi stvorile novo državo s skupno finančno in vojaško upravo, a dalekosežno avtonomijo posameznih narodnih sestavov. Prva posledica te tvorbe bi bila odprava carinskih in državnih meja med posameznimi državami nove obdonavske velesile in sledeči bujni razmah avstrijske industrije, večja obramba proti francoski in nemški konkurenci in morda zopetna uvedba monarhističnega sistema. Tega zadnjega momenta so se zdale Avstrija in države velike in male antante in se izrekle (vsaj slednje) izrečno proti temu. Tako piše glasilo češkega zunanega ministra dr. Beneša „Prager Presse“, da bi v federacijski državi imeli sicer Slovani premoč, toda Čehoslovaki vendar niso voljni v prid Avstriji in Ogrski se tako kmalu odreči težko priborjeni samostojnosti. Proti obdonavski konfederaciji se je izjavila tudi jugoslovanska javnost, poleg tega še Italija, ki si ne želi na severnih mejah močne države v obsegu stare monarhije. Torej politična rešitev konfederacijskega problema zaenkrat ni mogoča, vključno zavijanju oči avstrijskih in madžarskih politikov in tihim željam okostenele staroavstrijske aristokracije. Možna bi bila pa donavska konfederacija v gospodarskem pogledu, problem, ki

je našel precej zanimanja pri zainteresiranih krogih. Stvoril naj bi se nekak srednje-evropski gospodarski blok, ki bi z odstranitvijo carinskih meja med državami v bloku v gospodarskem oziru skoraj nadomestil obdonavsko konfederacijsko državo. V bloku bi se izenačile prometne tarife, ustvaril enoten trgovski zakonik, skratka: gospodarstvo v tem bloku bi se razvijalo za enotnim ciljem v skupnem boju proti inozemskemu kapitalu. Sedaj vidimo ravno nasprotno tendenco, gospodarstva posameznih nasledstvenih držav se decentralizirajo, skušajo se osamosvojiti. Kvarno pa je omejiti gospodarsko politiko na primeroma majhno ozemlje, se popolnoma odločiti od gospodarstva sosedov. To se v srednji Evropi sedaj godi v skrajni meri in vsekakor ne v dobro posameznih gospodarskih enot.

POLITIČNI PREGLED

Obnova. Gospodarska komisija prične v smislu sklepov Društva narodov dne 26. maja razpravo o gospodarski obnovi srednje Evrope, h kateri so povabljeni tudi Avstrija, Jugoslavija in Madžarska. Na dnevnem redu je odprava vseh izvoznih in uvoznih carinskih omejitev. Razprava ima za cilj, da izvede gospodarsko obnovo naše države, ki je potrebna z ozirom na finančno sanacijo. Razprava bo gotovo zelo živahna. Avstrija je na mig od zunaj začela z akcijo, ki naj bi nam garantirala gotov gospodarski razmah in vpliv v nasledstvenih državah. K temu sili predvsem armada brezposelnih delavcev. Ker nasledstvene države nad gospodarstvom Avstrije nimajo mnogo interesa, se bodo temu načrtu močno upirale.

Jugoslovani pripravljajo gradivo za nadaljevanje pogajanj z našo državo, da se rešijo še nekatera nerešena vprašanja. Rešiti je treba še vprašanje določitev valute in tečaja izplačila dolgov, izvršenih v tuji valuti ter v zlatu, zatem pa vprašanje lastnine in nepremič-

PODLISTEK

Kratka zgodovina Reberce.

Spisal Reberški Ožbej.

Pusti grad.

Za cerkvico Sv. Jerneja se dviga strm hrib, na katerem so razvaline med ljudstvom znanega Pustega grada. Ta grad je bil sezidan okoli leta 1200, ko so vedno bolj in bolj prihajali iz Bavarskega nemški plemiči, ki so zidali po strmih gričih svoje gradove in trpinčili ubogo kmetsko ljudstvo.

V tem gradu so se nastanili plemiči Rechberger iz Švabskega, katerih praded Ulrik je bil leta 1163 maršal na Švabskem.

Rechbergerji so imeli v svojem grbu srno, ki se vpenja v skale, zato tudi ime. Ime Reberca bi se moglo razlagati tudi tako, da stoji vas na rebu pod Šimanovo goro, ki pada strmo k potoku Bela.

Grad z vsemi posestvi vred je bil tedaj, kakor je to povzeti iz različnih listin, v vrhovni oblasti oglejskih patriarhov, ki so tudi v teh krajih izvrševali višjo duhovno oblast.

Sčasoma pa so zgubili oglejski patriarhi last, ki je prešla v roke vojvodov iz rodu Šponheimcev in sicer že leta 1236.

Po smrti zadnjega vojvode iz tega rodu, Ulrika III., lastil si je med drugimi tudi grad na Reberci njegov brat Filip, ki je bil izvoljen za koroškega vojvodo, a dejansko nikdar ni prišel do tega, da bi izvrševal svojo moč.

Vdova Ulrika III., Neža iz rodu Babenberžanov, se je poročila z Ulrikom grofom vovbranskim, ki je imel svoj grad v Vovbrah pri Velikovcu.

Zaženila mu je vsa posestva po svojem možu, med njimi tudi grad in posestva na Reberci.

Po smrti grofov vovbranskih so dobili v last ta grad plemenitaši Auffmanstein, ki so pomagali koroškemu vojvodom v različnih bojih.

A tudi mogočni Auffmanstenci so podlegli v boju proti avstrijskima vojvodima Albrehtu III. in Leopoldu III. Posestva so prešla v roke deželne kneza, ki jih je mimogrede zastavil leta 1381 Hugonu pl. Tybein.

Po smrti omenjenega so dobili plemiči Reberčani sami ta grad z vsemi posestvi v svojo izključno last, ki so bili po tedanjem fevdnem pravu le ministerijali in so morali ho-

dit svojemu gospodu v vojsko in biti v vsakem oziru pokorni, zato pa so imeli ta grad in posestva na posodo.

Prvi plemič, ki ga najdemo v listinah, bil je na tem gradu neki Volhart, ki je imel važno nalogo, ko se je šlo za razdelitev dedščine po vojvodu Bernhartu med spodnja potomca Ulrika in Filipa iz rodu Šponheimcev. Volhart je bil določen za zaupnega moža, ki je imel soditi, katera posestva so bila last tega ali onega brata.

Od vseh nadaljnjih plemičev Friderika, Otona, Ulrika, Lovrenca, Wulfinga itd. ne povedo listine nič zanimivega. Znano je le glede Krištofa, zadnjega plemiča, da je spremljal s svojima služabnikoma Vidom in Jurijem cesarja Friderika III. leta 1452 v Rim in da je bil tu na angeljskem mostu potrjen za viteza.

Reberški vitezi so imeli udobno življenje. Sedeli so v svojem gradu, hodili na lov ali pa obiskovali svoje tovariše v Ženeku. Hudem gradu pri Globasnici in Vilštanju pod Obirjem, kamor so imeli široko cesto, ki se deloma vidi še sedaj, posebno spomladi, ker na tej progi sneg najdalje leži. Grad Vilštanj je razpadel že leta 1347, ko je bil velik potres.

Reberški vitezi so kakor tudi vsi drugi ne-

nosti radgonske imovinske zadruge ter vprašanje škode, povzročene od bivše Avstro-Ogrske na jugoslovanskem ozemlju v času vojne oziroma premirja. Med obema državama je bilo že več konferenc, ki so se po navadi razbile. — V Beograd se je vrnil kralj in ministri in politično življenje pridobiva na živahnosti. Skupščina se sestane 28. t. m.

Bolgarska. Razne podrobnosti prihajajo polagoma na dan in iz teh se da sklepati, da je kriva krvavih dogodkov nasilna politika Cankarjeve vlade. Po proklamaciji obsednega stanja so bila v vseh mestih postavljena vojna sodišča. O usmrčitvah in aretacijah se razširjajo grozne številke, ki so precej netočne. Menda je bilo ustreljenih že 4000 oseb, v cerkvi je bilo ubitih okrog 200 in ranjenih 1600, skoro vsi, ki so se v cerkvi nahajali. Vsako noč odmevajo po Sofiji salve, znak, da se izvršujejo sodbe prekega soda. Vlada se hoče otresti odgovornosti ter dolži Jugoslavijo, da je podpirala atentatorje in revolucionarje, ki naj bi 15. aprila zanetili revolucijo. Jugoslovanska vlada je proti temu protestirala in bo po potrebi celo ukinita diplomatske odnose z Bolgarsko. Člani angleške parlamentarne komisije, ki so odpotovali z Bolgarske, so izjavili, da je strahoten zločin neposredna posledica metod, s katerimi postopa vlada proti opoziciji. Vlada preveč brezobzirno tlači svobodo, zlorablja zakone in organizira umore. Člani komisije so dognali, da je bilo v teku štirih dni aretiranih okrog 6000 oseb na podlagi navadnih ovadb. Glede kralja Borisa se razširjajo zanimive vesti, da je takoj po napadu zahteval odstop vlade, ki pa ni hotela odstopiti. Da bi ne pobegnil na Romunsko, je pustil general Lazarev, ki je s svojim vojaštvom pravzaprav neomejen gospodar, zastražiti dvor in ne pustiti nobene osebe k njemu v avdijenco, je tedaj jetnik oficirjev. Trdovratno se vzdržuje vest, da bo kralj Boris odstopil in da se vrne kralj Ferdinand, ki prevzame diktaturo. — Medzavezniška komisija je zopet dovolila pomnoženje armade za 7000 mož.

Poljska in Čehoslovaška. Med Čehoslovaško in Poljsko izginevajo vedno bolj nespozumljenja, ki so kalile dosedaj medsebojne odnose obeh bratskih držav. Razni obmejni prepiri so prenehali; sedaj se sklepajo med obema državama razne pogodbe trgovskega značaja. V Varšavo je prispel čehoslovaški zunanji minister dr. Beneš, da podpiše čehoslovaško-poljsko trgovsko pogodbo, nadalje konvencije o transportu in arbitraži. V pogodbi so rešene že vse sporne zadeve med obema državama. Poljska je dobila v Čehoslovaški tudi dobro zaveznico v obrambi njenih mej proti Nemčiji.

Zadušenje vstaje v Turčiji. Turška vojska je po hudih bojih premagala uporna plemena Kurdiv, katere je pred meseci naščuvala Anglija k uporu. Vodja ustašev se je po brezuspešnih obrambnih poskusih udal z 9 šejki

izmerno popivali, kar svedoči še dandanes obstoječa govornica med preprostim ljudstvom, ki pravi, kako je pridobil neki reberški plemič celo Staro goro v last, ker je toliko prenesel.

Bilo je to pa tako: Na Pustem gradu je zagledal luč sveta mlad plemič, kar je bilo seveda povod za veliko slavnost.

Boter novorojenca je bil grof vovbranski, kar je bila za reberškega plemiča velika čast.

Vabljeni so bili plemiči iz vseh sosednih gradov in prišli so tudi vsi, vsaj tako lepe prilike se ne sme zamuditi.

Pri bogato obloženi mizi in sladkem ljutomerčanu so postali kmalu vsi prav živahni, zopet je bilo geslo Janeza Ludovika Lindeškega: Vinca kupica je moja ljubica — na prvem mestu.

Posebno grof vovbranski je bil dobre volje. Že so si rekli marsikatero in spili skoraj pol štartina vina, ko zagleda grof na polici velik škorenj. Takoj skoči tja, ga vzame v roke in postavi na mizo in reče: Kdor izpije ta škorenj napolnjen z ljutomerčanom, ne da bi odnehal, dobi celo Staro goro v posest.

Nastal je molk, a nazadnje je bil proglašen sklep, da se ta stava izvrši

raznih plemen turškim četam. Pa ujetju poveljnika se predajajo vstasi trumoma. Pri ujetem poglavarju Kurdiv so našli velike svote denarja in važna pisma, ki odkrivajo njegove zveze z inozemstvom, ki mu je nudilo pri uporu denarno pomoč.

Painlevéjeva vladna izjava je bila sprejeta z zaupnico. Izjava se bavi v glavnem s finančnim položajem in vprašanjem garancij. Napram Vatikanu ne bo sledila svoji prednici in bo pustila svojega zastopnika. Fin. minister noče izvesti premoženjske oddaje. — Herriot je bil izvoljen predsednikom poslanske zbornice. —

Načrti novega francoskega finančnega ministra. Finančni minister Caillaux namerava izdati naredbo, da se vse novčanice v obtoku žigosajo in pri tej priliki odtegne lastnikom 8 do 10 odstotkov kapitala. Dalje namerava stalne vrednostne papirje spremeniti v nove zadolžnice z nižjo obrestno mero. — Časnikarjem je izjavil, da ni novinec na finančnem polju, ker je bil že pred vojno 7 let finančni minister. Glavno njegovo načelo je varčnost in strogo demokratična politika. Posebno pozornost je vzbudila v pariških finančnih krogih okolnost, da se Caillaux še ni doslej posvetoval niti z enim bankirjem o finančnem položaju, češ, da njihovih nasvetov ne potrebuje.

Revolucija na Portugalskem. Major Gama je 18. aprila zjutraj pod krinko, da bi ščitil vlado, organiziral vojaški puč. Zbral je nekaj sto vojakov, vpostavil direktorij in aretiriral več višjih uradnikov. Vladi zveste čete so takoj obkolile del Lizabone, v katerem so se nahajali revolucionarji. Na mnogih mestih je prišlo do krvavih spopadov. Metale so se tudi granate, ki so ranile okrog 100 oseb in mnogo usmrtile. Poslanec Snuha Loal, ki ga smatrajo za vodjo puča, je bil aretiran. Vlada je gospodarica položaja, ker so se uporniki vdali vsled preštevilnih dezertacij. Voditelji puča so se zatekli v špansko poslaništvo. Zajeti oficirji so bili spravljani v trdnjave in na ladje. Vlada je uporniške enote, ki štejejo 1200 mož, razpustila. Kdaj bo nastal mir? V kratkem času imamo zaznamovati kar dve ponesrečeni revoluciji. To je odpor proti nasilnim režimom.

Nemiri v južni Afriki. V mestu Bloemfonteinu v južni Afriki so se domačini uprli proti angleški upravi. Policija je bila prisiljena streljati v več tisoč glav broječo množico. Voditelji upornikov so bili aretirani. Pod orožje je bila poklicana v svrhu vzpostavitve miru tudi meščanska hramba.

Nemčija. Zadnje nedeljo je volila Nemčija svojega državnega predsednika. Vsa država je bila razdeljena v republikanski in monarhistični tabor. Kandidat republikancev je bil dr. Marx, kandidat monarhistov pa znani general Hindenburg. Pri volitvah je dobil Hindenburg

Strežaj vzame hitro škorenj, da ga umije, Reberčan pa smukne za njim, da natoči škorenj z najboljšim vinom. Kmalu se oba vrneta.

Reberčan postavi poln škorenj pred dvornega kaplana, ki je krstil novorojenčka. Le-ta je malo pokusil od vina, kar zmernost in treznost veleva mu je stan in postavil škorenj pred plemiča iz Zeneka. Ta je nastavljal in pil, a izpiti ni mogel. Zopet so napolnili škorenj in zopet je skusil drugi, a nihče ni dosegel to, kar je hotel.

Že se je smejal grof vovbranski, meneč, da nihče ne dobi stave, ker na tihem mu je bilo že žal za lepo planino, ko pride kot zadnji na vrsto reberški plemič sam. Napolnili so škorenj, da je skoraj teklo črez. Reberčan je globoko vzdahnil, nastavljal škorenj in pil in pil — čuti je bilo, kakor bi tekla voda v prazen sod neprenehoma, še nekaj krepkih požirkov in ob občnem strmenju obrnil je plemič prazen škorenj, da ni pritekla niti kapla in ga postavil zopet na mizo.

Grof je strmel, saj je zgubil zastavo. Zadržan vpraša Reberčana, ki si je vihal zmagonosno brke, kako je bilo to mogoče, a ta se je nasmehljaj, rekoč: Saj je šlo lahko, ko sem vendar za poškušnjo že zunaj spil takšen škorenj. (Se nadaljuje.)

nad 14 milijonov, dr. Marx nad 13 milijonov glasov. Kako se bodo dogodki razvijali, še danes ni mogoče presoditi, ker gledajo vse sosedne države novega državnega predsednika s strahom.

DOMAČE NOVICE

Rok za vlaganje prošelj poslov, ki služijo preko 5 let pri istem gospodarju, na deželni kulturni svet v svrhu nagrad, se je podaljšal do 15. majnika 1925.

Včeraj sem dobil v roke „Prerod“ s priložilo „Zdravje“, pa mi je list tako ugajal, da sem ga takoj naročil pri upravi: „Koroški Slovenec“, Klagenfurt, Viktringer-Ring 26.

Št. Ilj ob Dravi. Po naključju dobim v roke „Kärntner Tagespost“ št. 28. od 8. V. t. l., ter med drugim berem pod člankom „Brnca“, ki slika naš lepi kraj za bogve kakšno iredentiščno gnezdo. Vidi že gospoda učitelja Aichholzerja kot šolskega vodjo v Št. Ilju in meni, da bi bil tam pripraven kraj za njegovo delovanje. Nam je znano, da gospoda Aichholzerja samo raditega zasledujejo oziroma preganjajo, ker je Slovenec in ne zataji svojega materinega jezika. Zato bi imenovanje tega gospoda za šolskega vodjo v Št. Ilju le pozdravljali in bi ga radi zamenjali za bivšega šolskega vodjo, ki seveda ni bil zvest materinemu jeziku in za katerim se nemoralne posledice še zdaj poznajo. Z geslom „Koroško Korošcem“ se tudi mi strinjamo, samo ne sme biti preveč Kočvarjev. — Kakor vam bo, dragi bralci, znano, smo Šentiljčani precej miroljubni in se le malokdaj oglasimo v „Kor. Slov.“ in se zdaj čutimo prisiljene, da povemo, kdo je vzrok tega, da Št. Ilj zmiraj bolj dobiva slovensko lice. Dolgo let pred in v vojni so oskrbovali našo občino s polnim zadovoljstvom slovenski župani. Ker po plebiscitu za avstrijsko republiko slovenski župan ni bil več za rabo, so nam nastavili nekega godca za občinskega vervoltarja, ki je bil potem tudi izvoljen z enim glasom večine za župana. To čast je imel samo nekaj mesecev, nakar je dobil od občinskega zastopa nezaupnico in sicer štiripetinsko. Kljub temu ga je nastavila, vzlic republike, višja oblast za zopetnega občinskega vervoltarja. Pri zadnjih občinskih volitvah je ta vervoltar popolnoma propadel. Prevzel je občino novozvoljeni župan, obče spoštovani gospod Matvez Rainer v Logi vasi pod istimi pogoji kot jo je prevzel omenjeni vervoltar od svojega prednika z razliko, da je postala črno pisana računski knjiga rudeča. Revidiral je uradnik deželne vlade. Pa še ne dovolj. Po šestih mesecih zapazi sedanji g. župan, da je prejel bivši vervoltar precej milijonov kron občinskih dohodkov in je menda čisto pozabil prejem vknjižiti oziroma vložiti v občinsko blagajno. Da so prišli ti milijoni v občinski prid, se je edino zahvaliti pazljivosti sedanjega g. župana. Omeniti moramo še, da je mogla najbrž tista oblast, ki je nastavila gospoda godca za občinskega vervoltarja, pozabiti izreči pohvalo istemu za njegovo vervoltungo, ker se nikjer ni slišalo nrečitanja pohvale. Mi upamo, da nam zanaprej oblast takšne vervoltarje ne vsiljuje več. Vprašamo pa tudi, kako je mogoče, da ima tak človek še javno zastopstvo (Draubauleitung), s katerim se je tako slabo prakticiralo. Nismo pripravljani plačevati davke za take ljudi, ki ne znajo drugega kot heil-vpiti. Vprašamo okrajno glavarstvo, kdaj je bilo mesto Draubauleitung razpisano? — Slišalo se je, da hočejo menjati naš č. g. župnik župnijo s č. g. poslancem Poljancem. Izbrala se je deputacija par ljudi, ki ne gredo — ali samo pred volitvami — v cerkev in je šla menda protestirat na razne kraje. Za vodjo te deputacije je bil gornji godec, kateremu bi bilo svetovati, da bi se raje bolj brigal kot mežnar za farno podružnico in pomedel tam in pred svojimi vratmi. Velika večina župljanov se noče umešavati v cerkvene zadeve, zato prepuščamo gospodom samim, naj ukrenejo kar se jim zdi umestno. Če se pa č. g. poslanec župnik Poljanec z našo župnijo zadovoljijo in pridejo, jih vnaprej iskreno pozdravljamo.

Grebini. Po dolgih letih in mučnih dneh se vendar tudi nam kažejo boljši časi. Vsi se še spominjamo, se je bobnalo pobalinstvo skupaj

in se gonilo okrog, da je pretepalo naše ljudstvo. Parkrat se je to zgodilo. Letos pa so komaj spravili toliko ljudi skupaj, da so mogli uprizoriti pustno maškerado. Gostilničar iz Stare vasi, ki je tedaj igral generala Majstra, je moral sedaj izbrisati slovenski napis na gostilni.

Vovbre. Dne 8. t. m. smo dobili v Vovbre novega dušnega pastirja v osebi preč. gosp. Krištofa Zebedina. Povsod, kjer so službovali sedaj, so se vsled svoje ljubeznosti, prijaznosti in pravičnosti priljubili, o čemur smo se tudi mi prepričali takoj ob prihodu. Upamo, da se bodo čutili zadovoljne v naši sredi. Bog Vas živi!

Pliberk. Prestavljen je bil iz Pliberka čg. kaplan Jožef Musger. Bil je Nemeč, a se je potrudil, da se je naučil toliko slovensko, da je mogel izvrševati službo. Bil je miren značaj in vnet duhovnik. Ohranil ga bomo v dobrem spominu.

Grebini. Načelnik požarne brambe v Grebinju g. Bohatta nam je poslal z ozirom na dopis v 9. številki našega lista prepis izjave, ki so jo menda podpisali pri občnem zboru navzoči člani požarne brambe in ki se glasi: Izpričujem z mojim lastnoročnim podpisom, da naš načelnik požarne brambe ni izrekel doslovno ne smiselno v listu navedena namigavanja na tem kakor drugem zborovanju, pač pa je ponovno povdarjal, da se mora gasilec držati gesla „eden za vse, vsi za enega“ brez razlike na narodnost in vero, ker ima samo enega sovražnika in ta je ogenj. — Kje je resnica, se bo ja pokazalo.

Libuče pri Pliberku. Lep je božji svet v krasnih pomladanskih dneh in človek bi vriskal in pel, ako bi usoda tako nemilo ne posegala v naše življenje. Žal mi je, da moram poročati bolj žalostne kot vesele dogodke. Grobovi so se odpirali in položili smo k večnemu počitku Skutl Janeza, pd. Gradišnika v Podkraju. Bil je zaveden in značajan naš mož. Bodi mu zemljica lahka! — Posebno nemilo je posegla usoda v Travarjevo družino, kjer se je Bogu iz nam nerazumljivih vzrokov dopadlo na tragičen način poklicati očeta iz življenja. Bil je mož dela in zadnji čas tudi mož trpljenja. Bog potolaži zavedno družino, njegov duh pa naj najde mir, ki mu ga svet ni mogel dati. — Na belo nedeljo je privabilo lepo pomladansko solnce več ljudi v cerkev v Libuče, posebno še mnogo mladine, ker je pridiga v cerkvi bila namenjena predvsem šoli odrasli mladini. Potem pa so dekleta in fantje v gostoljubni Močivnikovi hiši pod vodstvom gdč. Julke iz Doba zapeli nekaj pesmi, velikonočnih in drugih domačih in veselih. Prav ima mladina, naj se veseli, dokler ji klije dvojni cvet, pomladni čas, čas mladih let. — Delavci, ki so zaposleni pri melioraciji občinskega pašnika, so stopili v soboto popoldne v stavko, ker jim niso bile izplačane delovne ure, kakor jim je bilo prej obljubljeno. Njihovim zahtevam se je moralo ugoditi. Težko delo mora biti tudi primerno plačano. — V Zg. Libučah je umrl pd. Trampuš. Naj počiva v miru! Bil je značajan nasprotnik. Zato so bili na grobu govori kakoršne je za svoje delo zaslužil. Tam v Zg. Libučah je pa tudi gostilna pri Obertavču. In tisti večer, ko je pd. Trampuš umrl, gostilničar ni imel toliko noguma, da bi v svoji hiši iz pietete do smrtne slučaj prepovedal ples in temu sledeči pretepi, ki se je razvil v pravcato bitko. Ljudje so se po pravici zgražali.

Velikovec. 17. april je bil nekaj za Velikovecane. Klosterski farani so peljali skozi mesto nove zvonove, lepo okinčane. Nekemu starčku so tekle solze same ginjenosti. Slovenski napisi so splošno bodli v oči. Kdaj jih dobimo Velikovečani?

Sele. Pred kratkim je umrl na Dunaju lastnik Humberka g. Lud. Wittgenstein. Dokler dedščina ni urejena, nameravanih novih večjih zgradb ne bodo izvršili. Tako zaenkrat tudi ne bodo speljali vspenjače na Jivornik. Na cesti je zaposlenih okoli 30 delavcev, ki jo popravljajo in izboljšujejo, novih delavcev pa ne sprejemajo več. — Navdušenje za elektriko se nam je naglo poleglo, ker ni denarja. Slišimo pa tudi, kako morajo Rožani šteti zanjo lepe

denarje, zato se nočemo prenagliti in bomo rajši počakali boljših časov.

Tolsti vrh. (Smrt.) Dne 25. marca je umrla tukaj Magnetova hčerka Anči Grubelnik v 21 letu starosti. Da je bila priljubljena, je pokazala velika udeležba pri pogrebu. Na svidenje nad zvezdami!

Škofiče ob jezeru. (Pogreb.) Dne 16. t. m. smo pokopali ob veliki udeležbi Zupijevo mater v Holbičah. Bila je zavedna Slovenka, ki je po plebiscitu mnogo trpela, a kljub temu ostala trdna do zadnjega diha. Naj v miru počiva. Zalujoči rodbini naše sožalje!

Sv. Lenart pri Sedmih studencih. Dne 15. t. m. smo ob obilni udeležbi položili k večnemu počitku blago Matejevo mater Antonijo Truppe v starosti 76 let. Rajna so bili zelo blaga žena in zavedna Slovenka. Svoje otroke so zelo lepo vzgojili, vsi so ugledni možje, ki jih čisla cela fara. — Dva dni navrh so zatisnili oči v nagli smrti Mešnikova mati v Korpičah. Bolehali so že dalje časa na srcu, a opravljali še vedno svoje delo. Za njimi žaluje edini sin v Ameriki in hčerke doma. N. v m. p.!

DRUŠTVENI VESTNIK

Sele. Igra „Stari in mladi“ na velikonočni pondeljek je udeležencem zelo ugajala. Je poljudna, lahko razumljiva, ima zdravo jedro in ne zahteva posebnih priprav. Priporočamo jo bratskim društvom za uprizoritev. — Prihodnji društveni sestanek bo v nedeljo 3. maja v društveni sobi. Govori tuj govornik.

Dobrla vas. (Revček Andrejček.) Novo življenje veje sedaj v našem izobraževalnem društvu. Dolgo so morali imeti člani potrpljenje, celo zimo, predno je bil oder gotov. Ali komaj je slikar dokončal svoje delo, so že naša dekleta nastopile na odru in dne 25. marca v igri „Roka božja“ gledalcem v natlačeni dvorani pokazale, kam dovede človeka vzgoja brez Boga. Igrale so vse prav dobro. — Na belo nedeljo je pa lepa ljudska igra s petjem, „Revček Andrejček“, šla na odru mimo naših oči. Igralke in igralci so želi splošno priznanje, posebno dobro so Revček Andrejček, Franca in oče Jeklen rešili svoje težke vloge. — Društvo ima svoj sestanek vsako prvo nedeljo v mesecu, kjer člani tudi sami nastopajo v raznimi vajami. Tudi razni odseki se snujejo. — Fantje in dekleta, kateri le bolj v ozadju stojite in se ne upate prav priti v našo sredo, prav prisrčno vabljeni, z veseljem vas bomo sprejeli, a našli boste v društvu sami največje koristi v poduku in nedolžni zabavi.

Šmihel nad Pliberkom. (Mladinsko gibanje.) Na velikonočni pondeljek je priredilo naše izobraževalno društvo Rozmanovo ljudsko igro „Testament“. Ta igra se je topot prvič uprizorila na Koroškem. Ni bilo lahko uprizoriti igre, ki zahteva nad 30 igralcev raznih značajev in tudi Šmihelčani, ki so vajeni igralci in so uprizorili že več večjih iger, so se morali topot zelo potruditi. Izvzemši par malenkosti, so nastopili igralci tudi sedaj izvrstno in gledalci od blizu in daleč so zelo zadovoljno se izjavili o uspehu igre. Udeležba je bila kakor po navadi dobra. — Za mesec majnik se pa pripravljajo članice dekliške Marijine družbe za versko prireditev.

GOSPODARSKI VESTNIK

Obdelovanje zemlje z ozirom na ogljikovo kislino.

Okopalnik (Hake) je toraj neobhodno potrebno orodje, ki ga mora uporabljati vsak kmet. Krompir okopavati z motiko, pride pač predrago.

Okopavanje ročno in z okopalnikom ima tri svrhe: Zračnemu kisiku omogočiti vstop v zemljo, ogljikovi kislini olajšati izstop iz zemlje in vodi težiti izhlapevanje iz zemlje.

Namen okopavanja je tudi zatiranje plevela. Plevel ne krade kulturnim rastlinam samo vodo in (mineralne) rudninske snovi, temveč tudi ogljikovo kislino. Zato je plevel tembolj sposoben, ker ima večina plevelnih rastlin s svojim listjem naravnost izvrsten lovilni aparat. Na tem mestu moram omeniti, da rastlina

plinogljikovo kislino vsesava s pomočjo razpoklin, ki jih ima vsak list na svoji spodnji strani vse polno. Z drobnogledom se o tem lahko prepričamo.

Kulturna rastlina si sicer tudi zna pomagati v boju proti plevelu. Zasenčenje plevelnega listja zmanjša njih asimilacijsko silo in jim zabranjuje s tem, ogljikovo kislino popolnoma izrabiti. Radi tega dohaja temveč ogljikove kisline do listja in klasja kulturnih rastlin, čim gostejše so, čim manj solnca dopuščajo plevelu. Tu imamo tudi znanstveno potrjeno stare izkušnje, da je gosta setev kulturnih rastlin učinkovite sredstvo proti razvoju plevela. Dokler pa so kulturne rastline male in še tlo ne morejo obsenčevati, pa jih mora kmetovalec ščititi pred plevelom.

Večji upliv kakor na obdelovanje zemlje bo imelo ogljikokislinsko vprašanje na gnojenje. Gnojitveni poskusi bodo najbrže dokazali, da rastlinam primanjkuje ogljika.

Veliko ogljika vsebujejo rastline in radi tega tudi hlevski gnoj, in sicer svež veliko več kakor obdelan. Pri zoritvi gnoja na gnojšču se gnoj razkrajja. Tvori se toraj veliko ogljikove kisline, ki seveda kot plin uide v zrak. Cil bodočnosti pa bo, hlevski gnoj tako shranjevati in uporabljati, da se bo poleg skrbi, da v hlevskem gnoju ne izgubimo na dušiku in mineralnih redilnih snovi, pridružila še skrb za ohranitev ogljika. Skušalo se bo z hlevskim gnojem čim večjo množino izrabljivega ogljika dovažati in gnojenje časovno tako uravnati, da se bo vršil največji razvoj ogljikove kisline iz gnoja istodobno z največjo potrebo rastline po ogljikovi kislini.

Rešitev te zahteve bo pač težavna. Sveži gnoj, ki se še ni razkrajjal, ima še ves ogljik v sebi, bi moral toraj glede razvoja ogljikove kisline biti najugodnejši in sicer ne mogoče zdavna pred setvijo podoran, ker tedaj bi se v zemlji že tvorila ogljikova kislina pred setvijo, temveč tik pred setvijo podoran. Stara izkušnja pa uči, da svež gnoj setvi dostikrat ne samo nič ne koristi, temveč celo škoduje. Strokovnjaki so našli že tudi vzrok tega pojava. V tlu obstoji namreč radi delovanja bakterij ravnovesje (Gleichgewichtszustand) med dušikom in ogljikovo kislino.

Spravimo li svež gnoj v zemljo, razrušimo to ravnovesje, ker dobimo v tem slučaju več ogljikove kisline v zemljo kakor odgovarja potrebnemu ravnovesju naproti dušiku. Kadar vlada v tlu to neravnovesje, nastane iz dušika bakterijska beljakovina, da tlo, dokler vlada to stanje, nima dušika za rastline na razpolago. Šele potem, ko se zaloga tla na ogljikovi kislini zniža, ko toraj zopet nastane potrebno ravnovesje med ogljikovo kislino in dušikom, stavi tlo rastlinam zopet dušik na razpolago in sicer potom gnitja poginulih bakterij.

Radi tega mi pustimo gnoj ležati na gnojšču, da tam izgubi precejšen del ogljika potom razkrajjanja ali pa ga podorjemo več pred setvijo.

Nastane tedaj vprašanje, ne bi li bilo pametneje, da ravnovesje med ogljikovo kislino in dušikom dosežemo s tem, da hlevskemu gnoju pridamo dušičastih umetnih gnojil, kakor pa s tem, da pustimo ogljikovo kislino uhajati v zrak?

Poizkusi v tem oziru so že v teku par let, in bližnja prihodnost nam bo že odgovorila na to vprašanje. Mark Avrel.

Celovski trg. Zelje 6000, glavna solata 5—6000, endivija komad 6000, čebula 7000, česen 14—20.000, špinača 4—5000, hren 12.000 do 16.000, krompir 3000, jabolka 3—6000 K za kg. Mleko, liter 4800—5000, čajno maslo 66—68.000, skuta 16—20.000 K za kg. Jajce komad 1400—1500 K. — Živina: voli 12.500 do 15.000, krave 11—13.000, zaklana teleta 26.000 do 28.000, plemenske krave 13—20.000, plemenski prasiči, od 4 do 6 tednov stari, po 20.000 K kilogram.

Borza. Dunaj, 27. aprila 1925. Dinar 1137, lira 2902, nemška marka 16.815, dolar 70.690, češka krona 2099.

Curih. Šiling 72,70, dolar 516, dinar 8,30, lira 21,13, nemška marka 1227, češka krona 15,32.

ČEBELARSKI VESTNIK

Čebelarjevo veselje.

Čebelarjenje na med.

Porojeni panj ima le malo čebel delavk, ki so vrhutega zaposlene v panju pri zalegi, torej nimajo časa izletavati na pašo. Tako je nač izkušnja potrdila, da panji, ki rojijo med pašo, ne naberejo mnogo medu; v slabih letih skoraj nič in kar ga, porabijo ga za obilo zalego. Čebelar pa ima le — upe, naposled še teh ne! Tudi roj ne nabere mnogo strdi vsled posla s stavbo; največkrat niti toliko, kot rabi sam za zimo. Od tega pičlega pa naj še da desetino čebelarju! Medu bodemo pričebelarili le, ako zabranimo rojenje, in mnogoštevilne čebele, ki si jih ohranimo, se potem lahko v obilnem številu udeležujejo nabiranja strdi. Zabraniti roje in izrabiti pašo pa moremo le v panjih s premakljivo stavbo, s panji, ki so nalašč v to svrhu napravljeni in preizkušeni. S temi panji čebelicam tudi prihranimo ogromno dela s stavbo. Za kilogram voska porabijo — deset kilogramov strdi! Vrhutega je čas, ki ga za stavbo potrebujejo, za izlete na pašo izgubljeno. —

Pa tudi pri kmečkih panjih se da zabraniti roje ter tako uspešneje čebelariti na med s tem, da položimo na panj, ki hoče rojiti, drug panj brez dna, opremljen s satjem. V strop spodnjega panja izrežemo za dlan veliko luknjo, skoz katero gredo čebele od spodaj v nastavek. Navadno se porabi za nastavek panj s stavbo, ker je v nastavek brez satov spraviti čebele le težko. Takih panjev ima vsak čebelar nekaj, ker še vsako zimo pogine kak slab roj. Seveda mora biti satje čedno in ne že premreženo od moljev. Sate v nastavku pokropi s strdno vodo, ali pa deni nekaj čebel iz spodnjega panja v nastavek, pa se ti navadijo na novo bivališče. Tudi majhen roj lahko denemo v nastavek, samo matico mu moramo odvzeti prej. Kinalu se bo sprijaznil s sosedom.

Vsekako bi se čebelarji s kmečkimi panji lahko bolj pečali z nastavki v lastni prid. Ščasoma pa bi dobili veselje tudi do panjev s premakljivo stavbo, katerih se tako boje.

Obilo rojev, slaba ljudstva, malo medu, to si naj napiše vsak čebelar-začetnik na čebelnjak, da se tako obvaruje prevare.

RAZNE VESTI

Drobne vesti. Poraba papirja l. 1924 znaša v naši državi 11 kg na osebo. Na vsem svetu se ga je porabilo 8 milijonov ton. — Na Ruskem je bilo točenje alkoholnih pijač prepovedano. Ker pa alkohol dosti nese, je dovolila 30odstotni alkohol; letos pa se bo odstotek zvišal na 40. — Pariški krojači so sklenili, da bodo računali debeluharjem, ki merijo čez trebuh več kakor 1 meter in 10 centimetrov, 10 odstotkov več. — Neka cementna tovarna na Francoskem je dala napraviti v svojem kamnolomu 15 navpičnih jam, do 20 metrov globokih. Notri so dali 3000 kg dinamita in so razstrelili 100 m visok grič. — Avstrija je izvozila lani v Jugoslavijo za 59 milijonov zlatih kron blaga, kar predstavlja 10,5% vsega izvoza. — V San Francisku je bogat meščan zamudil vlak. Ker je moral še pravočasno doseči parnik, ga je poštni urad odposlal s poštnim letalom kot pismo. Kupiti je moral po teži za 683 dolarjev znamk. — Dohodki tobačnega monopola so znašali v marcu 20½ milijonov šilingov in dohodki carine 14,7 milijona. — Obrestna mera se misli znižati od 13 na 11 odstotkov. — Jugoslavija je prepovedala proslavo 1. maja. — Brezposelnih je bilo na Koroškem 18. aprila 3815. — Poslanec Bauernbunda g. Pušl ni mogel preboleti blamaže v deželni zboru in je odstopil. — Celovec postane postajališče za zračni promet med Dunajem in Trstom. — V bajkalskih gorah blizu Irkutska je plaz zasul potniški vlak. Sedem potnikov je ubitih, 30 pa težko ranjenih. — Lakota v Rusiji se vedno bolj razširja. V pokrajini Karkov prehranjujejo oblasti 91.000 otrok od 750.000, v pokrajini Caricin je gladu umrlo 24.296 otrok in 9095 od-

raslih. — V Celju so prodali za Veliko noč 5000 kg smodnika. — V mehikanskem mestu Kananza je izbruhnil ogromen požar, ki je upepelil velik del mesta. Štiri osebe so mrtve, 2000 oseb pa je brez strehe. Škodo cenijo na 250.000 dolarjev. — Obrestna mera se je znižala za 2% na 11 odstotkov.

Velika pravda zaradi navijanja cen na Dunaju. Te dni se je začela pred dunajskim deželnim sodiščem velika pravda zaradi navijanja cen kruhu. Na obtožni klopi sedita predsednik in generalni ravnatelj delniške družbe Ankerbrotwerke: 60letni Friderik Mendl in 52letni Artur Fried. Obtožnica navaja, da je podjetje daleč preko dovoljenje mere navijalo cene kruhu in delalo ogromne dobičke v času, ko je vse prebivalstvo trpelo pomanjkanje. Od 4. februarja 1924 do 9. januarja 1925, ko je posegla vmes oblast, je podjetje zvišalo cene kruhu od 7000 K na 8700 K ozir. od 6500 K na 8000 K za hlebec ter zaslužilo pri vsakem hlebci 1256 K. V navedenem času je spravilo nad 30 milijard čezmernih dobička. Podjetje se je zavedalo nepostavnosti svojega poslovanja ter je odstranilo vso korespondenco in vodilo potvorjeno knjigovodstvo. Proces vzbuja veliko zanimanja.

Še en prekajevalec človeškega mesa? V Berlinu živi 52letni brusač Albin Tanderski, po rodu Poljak. Mož neprestano menja svoje kuharice. Te dni je zopet udinjal mladega dekleta. Ko sta prišla v njegovo podstrešno stanovanje, je hotel Tanderski dekleta zvezati, toda ušla mu je in tekla na policijo. Policija je nato udrla v stanovanje Tanderskega in našla tam polno nasoljenega in posušenega mesa. Sploh je bilo po vseh posodah meso. Na mizi so našli več mesarskih nožev. Dalje je našla policija mnogo parov moških in ženskih čevljev, obleke in domovinskih listov in drugih izkazil. Tanderski je, opazivši presenečenje policijskih uradnikov, zaklical: „Menda pač mislite, da imate pred seboj drugega Harmana. Toda temu ni tako. Kaj takega zmorejo le nemške svinje, jaz sem pa Poljak.“ Zagonetni slučaj zaenkrat še ni pojasnjen.

Za tiskovni sklad so darovali:

Neimenovan, Celovec, 10.000; neimenovan 13.000; Mičej Andrej, Rikarja vas, 10.000; Slemic Valentin, Svetna vas, 30.000; Lesjak Franca, Bilčovs, 2000; odbor Hranilnice in posojilnice Marija na Zili mesto venca na grob g. Mihaela Grafenauerja 100.000; Huzar Ivan, Podkraj, 5000; Gatol Florijan, Struga, 10.000; Čertov Alojz, Dole, 10.000; dr. Anton Šarvica, Schwechat, 60.000; Bayer Štefan, Loga vas, 15.000; Breznik Štefan, Lečna gora, 10.000 K. — Inž Igo Oraš, Split, 70; Nachbar Josip, Virovitica, 10 dinarjev. Darovalcem najsrčnejša hvala.

VABILO

na

REDNI LETNI OBČNI ZBOR

Hranilnice in posojilnice za Belo in okolico v Železni Kapli, ki se vrši v nedeljo, dne 17. maja 1925 ob 11. uri dopoldne v prostorih belske občine s sledečim dnevnim redom:

1. Poročilo načelstva in nadzorstva.
2. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zбора.
3. Potrjenje letnega zaključka za l. 1924.
4. Sklepanje o čistém dobičku. 63
5. Slučajnosti.

Ako ob določeni uri občni zbor ni sklepčen, se vrši eno uro pozneje drugi občni zbor, ki sklepa brez ozira na število zastopanih deležev.

Načelstvo.

Otrto laneno in konopno
predivo kakor tudi
neotrit lan (cel)

zamenja za različne prtenine za hišno rabo F. MORY, trgovina z mešanim blagom, SINČA VAS

Ceniki brezplačno na razpolago!

Vabilo

na

XIII. redni občni zbor

„Živinorejske zadruge za Žitaro vas in okolico r. z. z. o. z.“, ki se vrši v nedeljo, dne 10. majnika ob 10. uri dopoldne v Društvenem domu v Žitari vasi s sledečim dnevnim redom:

1. Odborovo poročilo o delovanju zadruge leta 1924.
2. Potrjenje računskega zaključka za l. 1924.
3. Slučajnosti.

K polnoštevilni udeležbi vabi ude

64

Načelstvo.

(Razglaha se obenem, da ima zadruga letos v najemu 3 planine, in sicer Goli vrh, Belcarco in Šenkovo planino. Planina je ista kot lani, in se mora plačati naprej. Do občnega zbora se vzame samo od članov, pozneje, ako bo še prostora, pa od drugih.)

Vabilo

na

občni zbor

Hranilnice in posojilnice v Sinči vasi (sedež Dobrla vas) ki se vrši

v nedeljo dne 10. maja t. l.
ob 2. uri popoldne

v lastnih prostorih v Dobrli vasi
s sledečim dnevnim redom:

1. Poročilo načelstva in nadzorstva;
2. Čitanje zapisnika zadnjega obč. zbora;
3. Potrjenje letnega računa zaključka, l. 1924;
4. Sklepanje o čistém dobičku.
5. Slučajnosti. 62

□ □ □

Ako ob določeni uri občni zbor ni sklepčen, se vrši eno uro pozneje drugi občni zbor, ki sklepa brez ozira na število zastopanih deležev.

K obilni udeležbi vabi

Načelstvo

Tovarniška zaloga usnja

Julijus Blass

Celovec, Novi trg štev. 4

ima v zalogi vse kožne izdelke ter kupuje in prevzema v delo sirove kože.